

In "Vreemde vogels" schrijft Henk Veltkamp over dominees en priesters die nooit hebben bestaan.

literatuur

Vreemde vogels. Dominees en priesters in de wereldliteratuur,

Henk Veltkamp;
uitg. Kok, Utrecht, 2016; ISBN 978 90 435 2726 2;
192 blz.; € 17,99.

Vreemde vogels, die dominees

tekst Reinald Molenaar
beeld RD, Henk Visscher

Sommige lezers kunnen het niet laten. Ze gaan naar de laatste bladzijde van het boek en kijken hoe het afloopt. Het leesplezier is bedorven, de honger gestild.

Die ervaring heb je als lezer ook als je het boek "Vreemde vogels. Dominees en priesters in de wereldliteratuur" ter hand neemt. Auteur van het werk is ds. Henk Veltkamp, emeritus predikant in de Protestantse Kerk in Nederland. Hij schrijft over dominees en priesters die nooit hebben bestaan, oftewel: over geestelijken die figureren in de wereldliteratuur.

Onder tien verschillende thema's rangschikt de samensteller de literaire verhalen die hij bij zijn lezers onder de aandacht wil brengen. Zo gaat het onder meer over roeping en vorming, theologie en geloof, het preken. Maar ook over liefde en seksualiteit, twijfels en valkuilen. Dankzij die rangschikking –waar de schrijver zich behoorlijk strikt aan houdt– leest het boek prettig. Wel komen hierdoor verschillende literaire personages herhaaldelijk

terug, wat juist weer verwarring oproept. Het is lastig kiezen hoe je zo'n stuwmeer aan personages en thema's ordent.

Zowel klassieke werken als "Max Havelaar" van Multatuli (alias Eduard Douwes Dekker) en "De pest" van Albert Camus als de veelbekroonde boeken over Gilead van de Amerikaanse schrijfster Marilynne Robinson komen in "Vreemde vogels" voorbij. Maar ook onbekendere werken waarin een predikant of priester figureert, heeft de auteur ter hand genomen.

Ongeloof

Dat niet alle predikanten gelovige mensen zijn, heeft deze tijd ons al geleerd. Toch blijft het schokkend om te lezen over een predikant die zijn ongelof wegdrinkt en halfdronken een kerstpreek houdt. De ervaring van de dominee in het verhaal "Mijn grootste schrik" van de Nederlandse schrijver J. M. A. Biesheuvel blijkt dezelfde te zijn als die van een oom van de auteur, vertelde laatstgenoemde eens. De verteller noemt de kerstpreek de mooiste die hij ooit gehoord heeft. „Na de preek liet hij zingen: „Op U, mijn Heiland, blijf ik hopen, verlos mij van mijn bange pijn.” Terwijl we zongen, ging hij zitten. Ik wist dat hij verscholen achter de balustrade zat te huilen en vermoedde dat alleen maar een ongelovige

zo mooi preken kon.”

Seksueel misbruik in de kerk is lange tijd in de doofpot gestopt. Hoe dat ging, beschrijft onder anderen de Canadese auteur Linden MacIntyre in "De rechterhand van de bisschop", dat in 2009 verscheen. In dat jaar werd in Canada een schikking van 15 miljoen dollar getroffen in een rechtszaak rond seksueel misbruik door een voormalig rooms-katholieke bisschop van het diocesis Antigonish in Nova Scotia.

De priester Duncan MacAskill ontdekt in het boek –dat qua feiten overeenkomt met de werkelijkheid– welk doofpotbeleid de kerk jarenlang voerde rond dit thema. Zo krijgt hij te horen van de bisschop bij wie hij meldt dat zijn collega een jongen heeft misbruikt: „Niets aan de hand, je wilt je goede collega toch niet te schande maken.” Daar nog aan toevoegend: „Die jongen zal het zelf wel hebben uitgelokt.” Overplaatsing van de desbetreffende collega volgt, en daarmee is de zaak afgedaan.

Vreemde vogels, dat zijn de predikanten en priester die in dit boek voorbijkomen. De titel deed Veltkamp op in David Lodge's "Hoe ver kun je gaan?" waar een kapelaan van een pastoor te horen krijgt: „Je bent een vreemde vogel, Brierley. Waarom zou je de mensen laten twijfelen aan Gods goedheid?”

muziek

Molto Moderato. Brieven over muziek,
Jozef Eijckmans en Simon Vestdijk,
ingeleid door Emanuel Overbeeke;
uitg. Prominent, Baarn, 2016;
ISBN 9789492395092; 64 blz.; € 10,-.

tekst Geerten Jan van Dijk

Simon Vestdijk (1898-1971) was een groot muzikliefhebber. Die voorliefde is duidelijk te herkennen in "De koperen tuin" en andere van zijn romans. De schrijver publiceerde vaak over muziek. Uitgangspunt vormde stevast zijn zeer uitgesproken muzikale smaak, niet gehinderd door methoden en technieken die de gangbare muziekwetenschap hanteerde. Hij gaf daarbij muziekstukken –vaak zelfs fragmenten– een oordeel in de vorm van een cijfer. Musicologen leverden kritiek, maar dichter en muzikkenner Jozef Eijckmans (1907-1996) kon zich wel vinden in deze aanpak en ging met Vestdijk corresponderen. Dit bundeltje bevat veertien brieven waarin twee hartstochtelijke muzikliefhebbers in telegramstijl hun voorkeuren aan

elkaar duidelijk maken. Schumann blijkt Eijckmans' favoriete componist. Vestdijk haalt er echter zijn neus voor op. Over de muziek van Dvořák zijn ze het roerend eens. Eijckmans na het beluisteren van Dvořák's celloconcert: „Het is mij onmogelijk er ook maar iets meer in te horen dan de ergste kitsch!?” Vestdijk: „Het leek mij van een derde-rangs Rus of zooiets. Uit nieuwsgierigheid liet ik de radio aanstaan. Het was Dvořák!”

Qua omvang heeft dit boekje niet veel om het lijf, al geven de inleiding van Vestdijkkenner Emanuel Overbeeke en herinneringen aan Eijckmans door Wim Hazeu het wat meer body. Deze niet eerder gepubliceerde brieven vullen een hiaat in Vestdijks biografie, maar zijn vooral boeiend omdat de correspondentie zo herkenbaar is voor muzikliefhebbers.

koorzang

Looft Zijn grote Naam, Jeduthun & Vox Jubilans; Excellent Recordings (ER 123916); € 14,95; rd.nl/gedraaid

tekst Jan Willem Docter

Een cd produceren is niet bepaald goedkoop. Daarom is het, alleen al vanuit kostentechnisch oogpunt, een goede zet wanneer koren daarbij samenwerken, zoals het christelijk mannenkoor Jeduthun en de hervormde gemengde zangvereniging Vox Jubilans op "Looft Zijn grote Naam" doen. De koren zingen hun liederen beurtelings, waarbij het mannenkoor opent en afsluit. Al luisterend vroeg ik me af of het niet passend zou zijn geweest om, bijvoorbeeld bij het openings- en slotnummer, de beide koren samen te voegen, om zo te komen tot een echt gezamenlijke productie, waarbij toch ook de identiteit van beide verenigingen overeind blijft.

Beide koren hebben gekozen voor traditioneel, weinig vernieuwend repertoire, dat gedegen wordt uitgevoerd onder leiding van de dirigenten Arie Kortleven en André

van Vliet. De goed ondersteunende orgelbegeleiding is in handen van de vaste begeleiders, Marco den Toom en Marcel van de Ketterij. Pianist Johan Bredewout en Arjan en Edith Post op trompet en bugel completeren het klankplaatje.

Bij Jeduthun vielen mij vooral het expressief gezongen "Beati Mortui" van Mendelssohn en "Looft den Heer gestadig" van Van Vliet, waarin soms flink wordt uitgetapt, op. Bij Vox Jubilans werd ik in positieve zin geraakt door "Our praise awaits Him" van Tom Fettke en Psalm 100 in een bewerking naar Klaas Jan Mulder.

De cd werd bij mij afgeleverd met een sticker met daarop: „Inclusief gratis bonustrack.” Maar wat die bonustrack precies is, kan ik nergens teugvinden. Zo veel maakt dat ook niet uit. Wie graag een gedegen cd met christelijke koor-muziek beluistert, kan zich aan deze productie laven.